

**Др Милош
ТИМОТИЈЕВИЋ**
музејски саветник
Народни музеј Чачак
slapovi@gmail.com

СТАЛНА МУЗЕЈСКА ПОСТАВКА „УСТАНЦИ И РАТОВИ 1804–1941” У КОНАКУ ЈОВАНА ОБРЕНОВИЋА У ЧАЧКУ

АПСТРАКТ: *Раг презентује садржај сталне поставке Народног музеја у Чачку у Конаку Јована Обреновића. Поставка из 1996. доуњена је 2006. године мањим бројем предмета, али без измене основне концепције излагања. У ишћању је стална поставка са најдужим трајањем у Народном музеју у Чачку (скоро три деценије). Поред излагања синојсиса, иако је усмерена на основну идеју излагања, дискурс изложбе и акцентовање одређених историјских периода и личности.*

КЉУЧНЕ РЕЧИ: *Народни музеј Чачак, Историјско одељење Народног музеја у Чачку, Конак Јована Обреновића, ослободилачки рајови, национални јунаци, стална поставка, музеалије, дискурс изложбе*

Један од истакнутих начина производње колективног идентитета свакако су сталне музејске поставке које у институционалним оквирима утичу на заједничко сећање на прошлост. Избор и излагање предмета у сталним музејским поставкама никада нису случајни и „насумични”, јер се организује по унапред замишљеном концепту.¹ Изабрани предмети репрезентују посебне вредности и кроз форму музејске изложбе директно комуницирају са публиком.² Сталне музејске поставке најчешће дуго трају, тако да постају део свести друштва, памћења локалних заједница и посебног доживљаја прошлости.³

[1] Милош Тимотијевић, „Историјско одељење Народног музеја у Чачку: повест баштињења и структура сталне поставке (1953–2006)”, *Зборник радова Народног музеја* XLVI (2016), 85–96.

[2] Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju* (Zagreb : Zavod za informacijske studije, 1993), 123–125, 153–154; Tomislav Šola, *Prema totalnom muzeju* (Beograd : Filozofski fakultet, Centar za muzeologiju i heritologiju ; Kruševac : Narodni muzej, 2011), 52, 66–64.

[3] Dr. Zbynek Stransky, „Temelji opšte muzeologije”, *Muzeologija* 8 (1970), 65–69; I. Maroević, *Uvod u muzeologiju*, 168, 223–225.

Народни музеј у Чачку до сада је приредио три сталне поставке у Конаку Јована Обреновића. Прва је трајала непуних деветнаест година (1953–1972), друга непуне 22 године (1974–1996), да би трећа поставка била приређена 1996. године.⁴ Она је уједно и најдугочечија, јер са минималним изменама егзистира већ 28 лета, са тенденцијом да се задржи и у наредној деценији.⁵

[4] Милош Тимотијевић, „Шест деценија рада Народног музеја у Чачку (1952–2012)”, у: *Својеница Народног музеја у Чачку 1952–2012*, ур. Делфина Рајић (Чачак : Народни музеј, 2013), 33–34, 52.

[5] Кустоси Историјског одељења припремали су током 2021. године (у сарадњи са колегама из других одељења Народног музеја у Чачку) нову сталну поставку планирану за спрат Старог начелства [Архива Народног музеја у Чачку, Дел. пр. 631/20. 9. 2021; 853/22. 2021; Делфина Рајић, „Извештај о раду Народног музеја у 2021. години”, *Зборник радова Народног музеја* LI/LII (2021–2022), 377–397]. Стална поставка на спрату Старог начелства (простору у коме се налазе канцеларије и депои Народног музеја у Чачку) није реализована услед финансијских, техничких и организационих проблема. У оквиру пројекта „Чачак – престоница културе Србије 2023.” најпре је планирано да се стална поставка посвећена Великом рату реализује у Хаџићевој (Виреровој) кући у Чачку, док је за Конак Јована Обреновића планирана измена сталне поставке, али без навођења теме (*Престоница културе Србије*

Наиме, постојећа стална поставка Историјског одељења Народног музеја у Чачку на спрату Конака Јована Обреновића настала 1996. делимично је допуњена новим предметима и опремљена двојезичним легендама 2006. године.⁶ Ипак, није дошло до измене изложбених целина и основног концепта излагања. Аутор поставке је Радивоје Бојовић, историчар и дугогодишњи кустос Народног музеја у Чачку, у коме је радио четири деценије (1981–2021). Музеј је штампао и публикацију „Чачански крај у прошлости“ која је требало да буде водич кроз сталну поставку, али то је заправо кратка историја Чачка са освртом на најзначајније личности и предмете који се излажу у Конаку Јована Обреновића.⁷

Синопис сталне поставке под називом „Устанци и ратови 1804–1941.“ никада није презентован, као ни основни концепт излагања предмета. Време када је идеја уобличена, начин на који је реализована, као и стратегија прикупљања музејских предмета која је обезбедила остварење унапред задатог циља, већ су били предмет анализе.⁸ Овога пута презентоваће се садржај и дискурс сталне

.....
: уишник [б.м.: б.и., 2022], [18]. План је брзо промењен, па је за Хаџићеву кућу планирана етнолошка поставка (реализована 2023), да би неформално било одлучено да се у Конаку Јована Обреновића, упоредо са сталном поставком на спрату Старог начелства, приреди поставка посвећена чачанском крају у Великом рату, али се и од те идеје брзо одустало. Већ крајем 2021. године кустос Милош Тимотијевић је са колегом Миланом Лишанчићем добио задатак обликовања сталне поставке будућег „Музеја кошарке“ у Чачку и ти послови обављани су у континуитету током 2022. и 2023. године [Милош Тимотијевић, Милан Лишанчић, „Концепт сталне поставке ‘Музеја кошарке’ у Чачку“, *Зборник радова Народног музеја* LIII (2023), 175-188]. Историјско одељење Народног музеја у Чачку истакло је 2023. неопходност реконструкције Конака Јована Обреновића и почетка планирања нове сталне поставке у овом простору (НМЧ, Дел. пр. 505/22. 6. 2023). Судбина овог предлога зависила је од динамике реализације планова развоја Града Чачка, у којима је регистрована потреба санације Конака Јована Обреновића [„Стратегија развоја културе града Чачка за период 2023–2027. године“, *Службени лист Града Чачка* 4 (2023), 131-160].

[6] Делфина Рајић, „Извештај о раду Народног музеја у 2006. години“, *Зборник радова Народног музеја* XXXVI (2006), 377-394.

[7] Радивоје Бојовић, *Чачански крај у прошлости: водич Народног музеја Чачак* (Чачак: Народни музеј, 2009)

[8] М. Тимотијевић, „Историјско одељење Народног музеја у Чачку...“, 85-96.

поставке „Устанци и ратови 1804–1941.“ на спрату Конака господара Јована Обреновића.

Поставка хронолошки приказује седам посебних целина: 1) Први српски устанак 1804–1813; 2) Хаџи-Проданова буна 1814; 3) Други српски устанак 1815; 4) Српско-турски ратови 1876–1878; 5) Балкански ратови 1912/1913; 6) Први светски рат 1914–1918. и 7) Устанак 1941. године. Периоди цивилног живота нису приказани, а епоха Краљевине Југославије презентује се преко униформи официра смештених у хол који повезује просторије са посебним тематским целинама.

Све целине поседују уводну легенду, предмети су смештени у витринама, а на зидовима се налазе оригинална ликовна дела или копије, као и урамљени цртежи, копије цртежа или фотографије уметничких дела или, пак, стварних догађаја и личности ако су у питању новији периоди историје.

Определили смо се да садржај сталне поставке „Устанци и ратови 1804–1941.“ презентујемо набрајањем предмета и описом положаја у просторијама где су смештени, а не класичним каталожним пописом, јер се на наведени начин осликава и основни концепт излагања и открива основна порука која се упућује посетиоцима.⁹

Први српски устанак 1804–1813.

На почетку просторије постављена је копија Карађорђевог портрета Уроша Предића, рад сликара Владимира Кеџмана. Затим следи урамљена репродукција литографије Анастаса Јовановића „Устанички логор“, а поред ње је урамљена црно-бела репродукција слике „Карађорђе у Боју на Мишару 1806.“ Афанасија Шелоумова.

[9] Каталогски описи највећег броја предмета већ су објављени, као и списак публикација у којима се налазе (М. Тимотијевић, „Историјско одељење Народног музеја у Чачку...“, 85-96). Овом приликом предмети су означени старим инвентарским бројевима који су већ ушли у литературу, а не новим, јер процес реинвентарисања није окончан.

Испод је урамљена репродукција цртежа „Шанац Чачак” (Народна библиотека Србије) који је постојао између 1717. и 1739, што је једино подсећање на историју града пре 1804. године, потом следи урамљена копија Тапије устаничког првака Раке Левајца (1777–1833) на купљено имање у Чачку из 1808. године (Збирка Мите Петровића ДАС), а затим урамљени цртеж „Мегданџија Јован Курсула” (1768–1813), рад Јосипа Ухлика (Л 47).

На следећем зиду налази се урамљена црно-бела репродукција слике „Јован Курсула у боју” Петра Раносовића. Испод је урамљена црно-бела репродукција војводске заставе из 1811. године. Потом следи урамљени цртеж војводе Милана Обреновића (1767–1810), рад Јосипа Ухлика (Л 52), са кратком биографијом. Испод су две репродукције докумената (Збирка Мите Петровића, Државни архив Србије). Први је документ руског генерала Каменског о додели Сребрне медаља са ликом цара војводи Милану Обреновићу (Букурешт, 4. април 1810), а други је документ руског генерала Багратиона који јавља војводи Милану Обреновићу да му је додељена сабља за храброст у рату са Турцима (Гирсов, 21. децембар 1809).

Након тога је постављена урамљена копија цртежа о раду школе у Чачку 1809, а потом и запис заблаћког учитеља Јована Јанковића из 1813. године (Међуопштински историјски архив Чачак). Затим следи урамљена савремена фотографија конака манастира Враћевшнице, а испод цртеж проте Милутина Илића Гучанина (1739–1814), рад Јосипа Ухлика (Л 48). Поред њих налази се урамљена црно-бела репродукција слике „Бој на Равњу 1813.” Младена Јосића, док је испод урамљена копија цртежа „Зверства Турака у српског селу”, рад Шенберга. Испод су копија документа (Збирка Мите Петровића, Државни архив Србије) „Настављеније војводи Милићу Дринчићу о извршавању наредби Карађорђа Петровића и Правитељствујушћег Совјета” (Београд, 17.

јануар 1812) и урамљена савремена фотографија споменика непознатог устаника са гробља у Парменцу код Чачка.

У првој витриније је јатаган „црносапац” са канијом из прве половине XIX века (позајмица из Народног музеја у Ужицу), као и сабља породице Сандић из Видове из истог периода (И 5228).

У другој витрини налазе се пушка „џефердар” из прве половине XIX века (позајмица из Народног музеја у Ужицу), четири фишеклије из прве половине XIX века (И 2320, И 2221, И 2017, И 2020), јатаган са звездом из прве половине XIX века (И 2043), јатаган „белосапац” са канијом који је припадао војводи Лазару Мутапу (1775–1815) (позајмица из Народног музеја у Ужицу), кубура шиља из прве половине XIX века (И 2025) и покривач механизма за пушку из прве половине XIX века који је припадао Лазару Стоврагу из Бањице (И 2019).

У трећој витрини налазе се Месецослов (Москва 1802), поклон Василија Карамазина проти Матеји Ненадовићу (1777–1854) у Москви 14. децембра 1804. године (И 1197) и Минеј за април (Москва 1758) којег је у боју на Сјеници 1809. од Турака отео Никола Благојевић из Пухова у Драгачеву (И 1198).

*

Изложено је укупно 13 предмета, три цртежа, једна копија слике, девет фотографија и седам копија докумената. Истакнуто је укупно девет личности кроз цртеже и копије слика, као и предмете који су им припадали. Истицањем устаничких првака и великих бојева излаже се основна идеја изложбе коју илуструје и оружје из тог периода. За четири предмета зна се порекло, док остали илуструју епоху. Слом устанка није истакнут.

Хаци-Проданова буна 1814.

Целина посвећена овој теми смештена је у кратки ходник. Испод уводне легенде постављена је урамљена репродукција дела

бакрореза који приказује одлазак народа у збегове из околине Београда у XVIII веку, рад Ј. Б. Гумпа (1651–1728) (Музеј града Београда), што треба да илуструје и стање у чачанском крају почетком XIX века.

Потом је постављен урамљени цртеж војводе Хаџи Продана Глигоријевића (1760–1825), рад Јосипа Ухлика (Л 49), а испод је урамљена фотографија савременог изгледа пећине и цркве Хаџи Продана Глигоријевића из Рашчића.

Затим следи урамљена фотографија савременог изгледа манастира Трнавe где је избила буна 1814. године, а испод су четири копије аустријских докумената о овој буни (Државни архив Беч).

На паноу до витрине постављене су копије докумената, позиви на устанак Хаџи Продана Глигоријевића и кнеза Николе из Светлића (Архив САНУ, Државни архив Беч).

У витрини се налази пет јатагана који потичу из XIX века (И 2006, И 2003, И 2007, И 2002, И 2004) и Требник игумана Пајсија (настао у XVIII веку) из манастира Трнавe (И 1199).

На паноу после витрине налазе се копије два документа из преписке Имшир-паше и кнеза Аксентија Миладиновића из 1814. године (Државни архив Србије).

На крају је постављена слика „Набијање на колац на Стамбол капији”, рад Николе Милојевића (позајмица из Народног музеја у Краљеву).

*

Изложено је укупно шест предмета, један цртеж и једна позајмљена слика. За један предмет познато је порекло. Употребљене су три фотографије и осам копија докумената. Позив на буну и страдање главне су поруке, док је комплексни историјски контекст гушења неприпремљеног устанка, у чему су учествовали и Срби, заобиђен.

Други српски устанак 1815.

У ходнику, са леве стране од улаза у просторију посвећену Другом српском устанку, постављена је монументална копија слике „Таковски устанак” Паје Јовановића, рад сликара Владимира Кеџмана, чиме се наглашава важност овог догађаја у званичној репрезентативној култури нововековне и савремене Србије, у коме чачански крај има значајно место.

Иако то није наглашено, просторија посвећена Другом српском устанку има две ходне линије. Прва почиње са десне стране и после уводне легенде постављена је урамљена колорна литографија В. Кацлера „Устанак таковски год. 1815.” из 1882. године.

У првој витрини налазе се кубура „пећанка” из средине XIX века, пореклом из заоставштине Мите Петровића (И 2022). Испод је јатаган са канијом из средине XIX века, такође пореклом из заоставштине Мите Петровића (И 2005). Лево је сабља из прве половине XIX века, која је припадала Милану или Јовану Обреновићу (1786–1850), пореклом из Конака Јована Обреновића у Брусници (И 2010). Испод је кубурлија из прве половине XIX века, дар кнеза Милоша Обреновића Танасију Симићу (И 2024), а поред ње кубура „леденица” из прве половине XIX века, такође дар кнеза Милоша Обреновића Танасију Симићу (И 2023).

Затим следи пано на коме је цртеж војводе Арсенија Ломе, рад Јосипа Ухлика (Л 51), са кратком биографијом. Испод је урамљена савремена фотографија споменика Другом српском устанку у Такову. Лево изнад постављен је портрет кнеза Милоша Обреновића, рад Павела Ђурковића (Л 2), а испод је копија бујурлдије Сулејман-паше Скопљака од 26. јуна 1814. године којом потврђује именовање кнеза Милоша Обреновића за баш-кнеза Рудничке нахије (Збирка Мите Петровића, Државни архив Србије).

У другој витрини налазе се кубура „пећанка” из прве половине XIX века

(позајмица из Народног музеја у Ужицу), док су испод кубурлије из прве половине XIX века које су припадале Рисиму Рисимовићу из Зеока (И 2013). Лево је јатаган сребрноко-рац из прве половине XIX века Рисима Рисимовића из Зеока (И 2001). Испод су четири мазалице из XIX века (И 524, И 2327, И 2015, И 2014), а поред њих једна рестаурирана кубура из XIX века (И 4011).

Потом следи пано са урамљеном црно-белом репродукцијом портрета кнегиње Љубице Обреновић, рад Уроша Кнежевића, затим урамљена репродукција цртежа „Кнез Милош у боју”, рад Анастаса Јовановића. Испод су урамљена репродукција портрета архимандрита Мелентија Павловића и цртежи српских положаја од 4. до 10. јуна 1815. године на Љубићу, рад Јована Мишковића (Архив САНУ).

Најистакнутије место припада слици „Танаско Рајић на топу”, рад Рихарда Пухте (позајмица из Народног музеја у Београду).

На наредном пану налазе се урамљене савремене фотографије литица Каблара са пећином Турчиновац и конака манастира Никоља, задужбине кнеза Милоша Обреновића. Испод су копије диплома о постављењу Петронија Перуничиха за капетана Трнавског среза, Васиља буљукбаше за старешину села у околини Чачка, 2. мај 1815. године (ДАС), и урамљени цртеж куће војводе Лазара Мутапа у Прислоници, рад Светислава Жорића (Л 60).

У трећој витрини налазе се јатаган (И 2012) и џефердар (И 2008) Лазара Стоврага из Бањице код Чачка, „дуга пушка” из прве половине XIX века извађена из Западне Мораве код Чачка (И 2009), цев кубуре (И 2047) из прве половине XIX века и цев пушке из прве половине XIX века (И 2046) које су припадале Петру Јоксимовићу из Горачића. Испод су дршка јатагана из прве половине XIX века (И 2033) Дамјана Коце из Лочеваца, топовско ђуле прве половина XIX века (И 2050), калуп за ливење оловних зрна од камена из прве половине XIX века (И 2048) и клешта

за ливење оловних зрна из прве половине XIX века (И 525).

Потом следи пано на коме је портрет господара Јована Обреновића, рад Уроша Кнежевића (позајмица из Народног музеја у Београду), и копија дипломе о постављењу Јована Обреновића за губернатора Пожешке и Рудничке нахије из 1832. године (Државни архив Србије), као и његова кратка биографија.

Друга ходна линија почиње са леве стране по уласку у просторију посвећену Другом српском устанку.

У првој витрини налазе се урамљена репродукција фотографије Трифуна Новаковића из Бреснице, цртеж „Васа Томић Книћанин”, рад Васе Поморишца (Л 261) и сабља са канијом из прве половине XIX века, поклон кнеза Милоша Обреновића Трифуну Новаковићу из Бреснице (И 2011).

На следећем пану постављена су четири цртежа Јосипа Ухлика: војвода Лазар Мутап (Л 46), војвода Милић Дринчић (Л 44), војвода Танаско Рајић (Л 45) и војвода Никола Милићевић (Л 50), са кратким биографијама.

У следећој витрини налазе се икона Светог Николе из друге половине XVIII века (руски рад), која је припадала војводи Лазару Мутапу из Прислонице (Л 46), повеља Ордена Таковског крста из 1865. Милића Шулубурића из Лиса (И 2126), копија насловне стране књиге Вука Стеф. Караџића „Милош Обреновић књаз Србији” (Будим 1828), Орден Таковског крста V реда Милована Илића из Прислонице (И 332) и Читуља из 1830. капетана Симе Радовића из Каоне (И 2042). Десно је сабља из прве половине XIX века Јанка Ћосића из Паковраћа (И 2035).

*

У највећој просторији на спрату Конака изложено је укупно 36 предмета, шест цртежа, две слике, по једна икона и литографија, као и две позајмљене слике. Употребљено је девет фотографија, али већином као репродукције слика и цртежа, као и три копије докумената.

Истакнуто је укупно 17 личности кроз предмете који су им припадали или путем уметничке представе. Иако је основна тема ове целине Други српски устанак, приказана је шира слика чачанског краја у првој половини XIX века, као и неговање традиција на 1815. годину.

Српско-турски ратови 1876–1878.

Целина посвећена овој теми смештена је у кратки и узани ходник. На првом пану испод легенде налази се урамљена репродукција најстарије познате фотографије Чачка, настале око 1875. године. Потом следи урамљена репродукција цртежа Нилоле Лазариа „Јуриш на турску батерију на Јавору 1876. године” из публикације Nicola Lazzaro, „La Serbia durante la guerra del 1876 : illustrato da 40 incisioni” (Milano : Fratelli Treves, 1877), а испод урамљене репродукције фотографија пуковника Илије Чолак Антића (1836–1894) и генерала Марка Катанића (1830–1907) са кратким биографијама. Лево су три урамљене репродукције цртежа из публикације Nicola Lazzaro, „La Serbia durante la guerra del 1876 : illustrato da 40 incisioni” (Milano : Fratelli Treves, 1877): „Читање последњег телеграма у Чачку 1876. године”, „Жене преносе рањенике у ивањичку болницу 1876.” и „Сеоско становништво се склања у Ивањицу 1876. године”.

У првој витрини налазе се урамљена фотографија генерала Косте Протића (1831–1892) са кратком биографијом и његова почасна сабља са канијом, дар кнеза Милана Обреновића из 1878. године (И 2138).

У другој витрини налазе се повеља Златне медаље за храброст потпуковника Илије Ђукнића из 1877. године (И 2130), револвер „Гасер” (И 2802), фишеклија из друге половине XIX века четовође коњице Обрена Павићевића у борбама на Јавору 1876. године (И 2216), сабља са канијом М1861 артиљеријског поручника Николе Никића из Чачка (И 2034) и два урамљена цртежа

„Официр” (Л 316) и „Војник” (Л 317), рад Николе Петровића. На дну витрине су две Колајне за храброст из 1876. године (И 2134, И 2140), Колајна за храброст за рат 1877/1878. (И 2141) и Споменица на рат 1876–1878. (И 2203).

На следећем пану је урамљена репродукција цртежа „Погибија мајора Михаила Илића на Јавору 1876.” из публикације Nicola Lazzaro, „La Serbia durante la guerra del 1876 : illustrato da 40 incisioni” (Milano : Fratelli Treves, 1877), а испод урамљене репродукције фотографија мајора Радомира Путника (1847–1917) и мајора Михаила Илића (1845–1876) са кратким биографијама и освртом на учешће у рату 1876. године.

*

Изложено је укупно девет предмета и два цртежа, пет фотографија и пет снимака цртежа. Истакнуто је осам личности, четири кроз предмете који су им припадали, а четири само кроз фотографије. Ограничени простор и уска тема условили су такав приступ, који је обогаћен репрезентативношћу предмета, посебно сабље генерала Косте Протића која је битна за националну историју, мада не илуструје Чачак и околину у српско-турским ратовима 1876–1878. године.

Балкански ратови 1912–1913.

За разлику од осталих целина уводна легенда за ову постављена је са леве стране после улаза у просторију. Поред ње је урамљена репродукција фотографије групе водника X „Таковског” пука из XXXII класе Војне академије, снимљена 1904. године. Испод су урамљене фотографије са добровољног болничарског курса у Чачку 1909. и тројице војника X пука I позива из Горње Горевнице (Милун Ненадовић, Милорад Милићевић и Радисав Милићевић) снимљених 1912. године.

На десној страни налази се прва витрина са предметима који су припадали принцу

Ђорђу Карађорђевићу (1887–1972). Поред његове урамљене фотографије и кратке биографије у којој се наглашава да је једно време био припадник Х пука, налазе се и једна еполета мајора из 1915. године (И 2179), једна ешарпа (И 1997), Орден Карађорђеове звезде са мачевима III реда (И 2182), руски Орден Светог Ђорђа IV реда (И 2150), енглески Орден Светог Михаила и Ђорђа V реда (И 5231), знак енглеског Ордена Светих Михаила и Ђорђа I реда (И 2197) и грчки орден Светог Спаситеља I реда (И 2196).

Испод је диплома о произвођењу Радивоја Филиповића у чин поручника 1903. године (И 912).

На следећем панону налази се слика „Мобилизација на Авладиници” непознатог аутора (позајмица из Народног музеја у Краљеву). Испод је урамљена фотографија Повеље о додели заставе Х пешадијском пуку „Таковском” од 26. јуна 1911. године (Војни музеј Београд). Поред је урамљена фотографија мајора Светомира Цвијовића и поручника Радомира Цвијовића.

Затим следи друга витрина са предметима мајора Радивоја Филиповића (1881–1913). Поред његове урамљене фотографије са кратком биографијом налази се мундир (И 1998) са еполетама мајора (И 1996) и ешарпом (И 1988). На мундиру су Орден Карађорђеове звезде IV реда (И 5204), Споменница избора за краља Петра I Карађорђевића (И 1989) и Медаља за војничке врлине (И 1990). Испод су Дневник из Париза капетана Радивоја Филиповића из 1910. (И 724), књига Живојина Мишића „Стратегија”, из 1907. (И 758) и књига Балк, „Тактика” из 1910. године (И 756).

На следећем панону постављене су четири урамљене фотографије: војници 1. чете 2. батаљона Х пешадијског пука снимљени у Кулиновцима 1912. године, касарна Х пешадијског пука „Таковског” у Чачку пред балканске ратове, снимак рањеника у Чачанској војној болници из децембра 1912. године

и сликарке Надежде Петровић у улози болничарке.

У трећој витрини налазе се турска пушка типа „Маузер” М 1903. која је припадала добровољцу Славољубу Секованићу (И 543), сабља са канијом М 1895. артиљерца Андрије Лазовића (И 2131), комитски нож са канијом (И 528) и реденик (И 527) мајора Александра Благојевића и сребрни чибук последњег турског заповедника Скопља из 1912. године (И 4819).

Затим је постављен пано са урамљеном фотографијом војника 1. чете 3. батаљона Х кадровског пука са мајором Драгутином Гавриловић код Везировог моста из 1913, потом официра из Штаба Х пука II позива у Новом Пазару из новембра 1912, генерала Божидара Терзића (1867–1930) и копија Указа о одликовању застава Х пука I и II позива из „Службених новина” од 30. новембар 1913. године.

У четвртој витрини налази се урамљена фотографија воводе Петра Бојовића (1858–1945) са кратком биографијом, поред које је његов свечани црвени мундир (И 587) са еполетама генерала Емила Белића (1877–1942) из епохе Краљевине Југославије (И 591) и ешарпом генерала Пантелије Јуришића (1881–1960) (И 434). На мундиру су Орден Карађорђеове звезде са мачевима III реда генерала Стевана Милетића (1873–1952) (И 2183) и Орден Белог орла V реда (И 2305).

У петој витрини, поред урамљене фотографије пуковника Михаила Зисића (1864–1940), налазе се његова одликовања: Орден Карађорђеове звезде IV реда (И 2180), Орден Белог орла IV реда (И 2181), Повеља Ордена Белог орла IV реда (И 787), као и Дневник из ратова 1912/1913. (И 1020).

Поред је урамљени цртеж генерала Ђорђа Михаиловића (1856–1925), рад Моше Шоамовића (Л 259). Испод је копија писма престолонаследника Александра Карађорђевића министру Живану Живановићу из Скопља 1912. године и урамљена фотографија

капетана Драгутина Димитријевића Аписа, Душана Глишића и Антонија Антића настала пре 1912. године.

Испод су одликовања потпуковника Душана Глишића (1875–1915): Орден Карађорђевог звезда са мачевима IV реда (И 469), Споменица на рат 1912. године (И 471) и Споменица на рат 1913. године (И 470). Поред је Карађорђевог звезда са мачевима IV реда пуковника Милисав Стојановића који је погинуо у бици на Брегалници 1913. године (И 436).

На почетном пану посвећеном војводи Степи Степановићу (1856–1929) после уводне легенде налазе се његова урамљена фотографија настала приликом обиласка границе према Бугарској код Пирота 1913, потом фотографија из 1878. када је био потпоручник и фотографија војводе Степе Степановића и престолонаследника Александра Карађорђевића на положају Моглен на Солунском фронту.

У шестој витрини налазе се сабља са канијом коју је Шукри-паша предао војводи Степи Степановићу по паду Једрена 1913. године (И 2054), Дневник Степе Степановића 1885/1886. године (И 867), дописна карта Јаше Продановића Степи Степановићу из 1914. године (И 821) и текст говора Степе Степановића приликом предаје нових застава српској војсци 1911. када је био министар војни (И 823).

*

Изложено је укупно 39 предмета, међу њима две уметничке фотографије и 12 одликовања. Постављено су две повеље, пет докумената и две копије докумената. Изложени су предмети 14 личности, међу којима се налазе и они важни за општу националну историју, а које су у одређеном периоду живота живеле у Чачку или његовој широкој околини. Први и Други балкански рат нису раздвојени, нити су истакнуте одлучујуће битке и маршеви, као ни страдања војника и официра. Рат је приказан из перспективе

војничке славе и достојанства високих официра и чланова владарске породице.

Први светски рат 1914–1918.

Најкомплекснији део сталне поставке, посвећен Првом светском рату, смештен је у другој по величини просторији на спрату Конака Јована Обреновића. Поред уводне легенде налазе се урамљене фотографије генерала Љубомира Милијића (1861–1949), логор 1. батаљона X пешадијског пука „Таковског“ II позива на Кондери у јануару 1915, официри X пешадијског пука „Таковског“ I позива у Приштини у пролеће 1914. и официра X и XI пука II позива на Јеловој Гори 1915. године.

У првој витрини налазе се урамљена фотографија генерала Добросав Миленковића (1874–1973) са кратком биографијом. Испод су његова одликовања: Орден Карађорђевог звезда са мачевима III реда (И 473), Орден Белог орла са мачевима IV реда (И 374), Орден Белог орла IV реда (И 456), Златна медаља за храброст Милош Обилић (И 457), Споменица за избор краља Петра I Карађорђевића (И 5205), Албанска споменица (И 458), Медаља за војничке врлине (И 5206), Златна медаља за ревносну службу (И 459), Споменица на рат 1913. године (И 461), Споменица на рат 1912. године (И 460), Споменица на рат 1914–1918. године (И 462) и Звезда Ордена румунске круне II реда (И 472).

У централном делу витрине је сабља са канијом М 1895. мајора Михаила Гавровића (1880–1914) (И 2039), лево је његова урамљена фотографија са кратком биографијом, испод Орден Карађорђевог звезда са мачевима IV реда (И 2383), а на дну витрине је његов двоглед (И 2289).

Са леве стране, испод ордена мајора Гавровића, налазе се корице Дневника аеропланског одељења Шумадијске дивизије из 1914. године (И 5232). На самом дну витрине су предмети генерала Емила Белића (1877–1942): нотес (И 409), стило (И

393), шрапнелска куглица која га је ранила 1914. године (И 408), печат (И 402) и цвекери (И 395).

На следећем пану, иако то није посебно наглашено, почиње приказ Одбране Београда 1915. године. Постављено је пет урамљених фотографија: официри X кадровског пука у Београду 1915. године, обука војника X кадровског пука на Бањици са заробљеним тешким митраљезима „Шварцлозе” 1915. године, потпоручник Ђорђе Рош, командир 1. чете 2. батаљона X кадровског пука, прима рапорт на положају 1915. године, прилазница положају X кадровског пука на Сави 1915. и група војника код куле Небојше 1915. године.

У другој витрини налазе се предмети пуковника Драгутина П. Гавриловића (1882–1945). Поред урамљене фотографије постављена је опширна биографија, мотивациони говор за који се верује да га је Гавриловић упутио својим војницима приликом једног од јуриша на непријатеља у Београду 1915. године и Орден Карађорђеове звезде са мачевима IV реда оштећен пушчаним зрном у одбрани Београда 1915. године (И 2120). Испод су остала одликовања: Орден Белог орла са мачевима III реда (И 2095), Орден Карађорђеове звезде са мачевима IV реда (И 2118), Орден Карађорђеове звезде IV реда (И 2113), Орден Белог орла са мачевима IV реда (И 2106), Орден Белог орла са мачевима V реда (И 2107) Златна медаља за храброст Милош Обилић (И 2110), Споменица избора за краља Петра I Карађорђевића (И 2109) и Медаља за војничке врлине (И 2121).

Испод је повеља Ордена Белог орла са мачевима V реда (И 782), а десно сабља са канијом М 1920. (И 2053). На дну витрине је ешарпа (И 5207).

На следећем пану су три урамљене фотографије: полазак на положај из Горњег града Београдске тврђаве 1915, обилазак ровова на обали Дунава 1915. и положај X кадровског пука на железничкој прузи 1915. године.

У трећој витрини налазе се предмети других учесника Одбране Београда 1915. године. Испод урамљене фотографије поручника Младена Жујовића (1895–1969) налази се његова кратка биографија, а лево одликовања: Орден Белог орла са мачевима IV реда (И 1587), енглески Ратни крст (И 1586), француска Легија части V реда (И 1585), Златна медаља за храброст Милош Обилић (И 1589) и Сребна медаља за храброст Милош Обилић (И 1590).

Испод је урамљена фотографија генерала Михаила Милићевића (1879–1951) са кратком биографијом, а десно његова одликовања: Орден Карађорђеове звезде са мачевима IV реда (И 1007) и француски орден Легије части IV реда (И 1011). Поред њих су његова оловка (И 1008) и пенкала (И 1009).

Испод је урамљена фотографија капетана Ђорђа Роша (1896–1977) са кратком биографијом, а десно су његова одликовања: Орден Белог орла III реда (И 1600) и минијатуре Ордена малтешког крста I реда (И 1591), Ордена Белог орла са мачевима IV реда (И 1592), Ордена југословенске круне IV реда (И 1593), Ордена Светог Олафа (И 1594), Споменице на рат 1912. године (И 1595), Споменице на рат 1913. године (И 1596) и Споменице на рат 1914–1918. године (И 1597).

Затим следи пано са три урамљене фотографије: дочек рањеника на железничкој станици у Чачку 1914, ученици Основне школе у Чачку 1916, аустријска полицијска станица у Улици Краља Александра у Чачку 1917, а десно су копије насловне стране Ратног дневника штампаног у Солуну 1916. који је доносио породичне вести из окупираног Чачка и „Службеног гласника Царског и Краљевског окружног заповедништва у Чачку“ из 1917. године.

У четвртој витрини налазе се предмети поручника Младена Жујовића: пелерина (И 1577), питомачка шпада М 1875. (И 1584) и матрикула (И 1588).

Потом следи пано на коме је урамљена фотографија земуница Шумадијске дивизије на Солунском фронту испод које се у слободном простору на постољу налази пећ на гас са Солунског фронта резервног капетана Радомира Цвијовића (1897–1966) из Дучаловића код Чачка (И 5208).

Затим следи пета витрина у којој су предмети генерала Спасоја Тешића (1879–1963). Испод урамљене фотографије и кратке биографије налази се његов Дневник који је водио у Х пуку 1914–1916. године (И 318).

Лево је Повеља почасног грађанина Куманова (И 2313), а испод су одликовања: Орден југословенске круне II реда са звездом (И 2186), Орден Светог Саве II реда са звездом (И 2185), Орден Карађорђевог звезда IV реда (И 2187), Орден Белог орла са мачевима V реда (И 2189), Добруцанска споменица (И 2355), две Златне медаље за храброст Милош Обилић (И 2191, И 2192), Сребрна медаља за храброст (И 2190), Споменица избора за краља Петра I Карађорђевића (И 2184), Албанска споменица (И 2194), Сребрна медаља за ревносну службу (И 2193), Споменица на рат 1912. године (И 2198), Споменица на рат 1913. године (И 2195), Споменица на рат 1914–1918. године (И 2199) и енглески Орден за одличну службу (И 2200).

У петој витрини налазе се предмети пуковника Михаила Недића (1870–1955). Поред урамљене фотографије постављена је кратка биографија. Испод су предмети: француски шлем „Андријан” М 1915. (И 1023), планшета (И 1022), телефон из земунице са Солунског фронта (И 5209) и прстен за сервијету (И 1024).

Десно је француска пушка „Лебел” М 1907/15. (И 163) са бајонетом и канијом (И 5210). Испод је Орден Карађорђевог звезда са мачевима IV реда потпоручника Александра Караклајића (И 2501).

У шестој витрини су предмети потпуковника Богољуб Мољеровић (1876–1916). Поред урамљене фотографије постављена је

кратка биографија. Испод су Повеља Ордена Карађорђевог звезда са мачевима IV реда (И 562) и одликовања: Орден Карађорђевог звезда са мачевима IV реда (И 385), Орден Белог орла V реда (И 386), Златна медаља за храброст Милош Обилић (И 387), Споменица избора за краља Петра I Карађорђевића (И 388), Споменица на рат 1913. године (И 391), Медаља за војничке врлине (И 389) и Споменица на рат 1912. године (И 390).

Десно су гелер од кога је погинуо потпуковник Богољуб Мољеровић на Солунском фронту (И 474), матрикула (И 478), Академски знак са кутијом (И 384), сабља са канијом српског пешадијског официра М 1857/61. (И 501), ешарпа (И 405) и планшета (И 411).

Друга ходна линија у овој целини почиње са леве стране у седмој витрини у којој су предмети потпуковника Милана Торомана (1888–1973). Поред урамљене фотографије постављена је његова кратка биографија, а испод су одликовања: Орден Белог орла са мачевима V реда (И 1849), Орден Белог орла V реда (И 1847), Златна медаља за храброст Милош Обилић (И 1839), Сребрна медаља за храброст Милош Обилић (И 1840), грчки Ратни крст (И 1848), Албанска споменица (И 1843), Медаља за војничке врлине (И 1842), Сребрна медаља за ревносну службу (И 1844), Споменица на рат 1912. године (И 1846), Споменица на рат 1913. године (И 1841) и Споменица на рат 1914–1918. године (И 1845).

Испод је његов двоглед са футролом (И 1815), а десно сабља са канијом М 1920. (И 5212).

Десно у витрини налази се француски карабин „Лебел-Бертје” 1907/15. (И 162), а затим четири матрикуле: Андрије Пауновића (И 2218), Данила Поповића (И 2061), Драгомира Вуковића (И 504), Милана Торомана (И 1853) и Петра Петровића (И 2213). Испод су табакера (И 2259), алуминијумска чаша Сима Даниловића са Солунског фронта (И 2257) и алуминијумска чаша потпуковника

Михаила Милићевића такође са Солунског фронта (И 1021).

На дну витрине су француски Ратни крст капетана Миљка Танасијевића (И 378) и аустроугарски револвер „Раст-Гасер” М 98. (И 278).

Потом следи пано са шест урамљених фотографија: војвода Степа Степановић са цитатом да је „потекло из народа”, митраљезац Х пука на положају Голо брдо како дејствује по непријатељу на Солунском фронту, слава Х пука на положају Глогот на Солунском фронту, обука Јуришног батаљона Шумадијске дивизије на Солунском фронту 1917, фотографија регента Александра I Карађорђевића како одликује војнике Јуришног батаљона Шумадијске дивизије на положају Катунца 1918. године и марша српске војске према бугарским војним јединицама после пробоја Солунског фронта 1918. године.

На крају, у осмој витрини, налазе Уверење Златне медаље за храброст Милош Обилић поручника Раденка Веселиновића (И 777) и Албанска споменица Стевана Вучковића (И 558). Десно је урамљена фотографија поднаредника Будимира Давидовића са кратком биографијом, испод које су његова одликовања: два Златна војничка ордена Карађорђеове звезде са мачевима IV реда (И 2279, И 2280), Златна медаља за храброст Милош Обилић (И 2282), француска Ратна медаља (И 2281), Албанска споменица (И 2283) и Споменица на рат 1914–1918. године (И 2284).

Испод су Златни војнички орден Карађорђеове звезде са мачевима IV реда (И 418) и Орден Белог орла са мачевима V реда мајора Радивоја Рацковића (1878–1949). На дну витрине је ешарпа мајора Аћима Косића (И 5211).

*

Изложено је укупно 129 предмета, међу њима 61 одликовање, пет повеља, један оригинални документ, три копије и 33 фотографије.

Изложени су предмети 23 личности са неколико истакнутих целина особа које су пореклом из Чачка или околине. Избор предмета и фотографија изместио је ову целину из приказивања директних ратних дејстава и страдања. Изузетак је Одбрана Београда 1915. године. Ипак, херојска смрт није заобилажена, али је акценат ипак стављен на ратну славу официра са вишим чиновима.

Хол – ослобађање Чачка 1918. и међуратни период

Иако то није јасно наглашено и хол који спаја све просторије посебна је изложбена целина. На пану са десне стране налазе се седам урамљених фотографија и копија једног документа: рушење воза у Овчарско-кабларској клисури при одступању Аустријанаца 1918. године, Улица Краља Милана у Чачку 1916. године, наредник Милан Гавровић улази у ослобођени Чачак 25. октобра 1918. године, запис Стевана Матића о ослобођењу Чачка 12/25. октобра 1918. године, носиоци Ордена Карађорђеове звезде са мачевима из Драгачева, омладина Чачка најављује долазак српске војске 1918. године, браћа Ристић из Чачка на Солунском фронту и потпуковник Митар Вукићевић, први српски официр који је ушао у ослобођени Чачак 1918. године.

У првој витрини у холу налазе се предмети генерала Чедомира Шкекића (1889–1948). Испод урамљене фотографије постављена је кратка биографија, а у средишњем делу витрине његов генералски мундир (И 5213). На мундиру се налазе ешарпа која је припадала потпуковнику Михаилу Павловићу (1893–1967) (И 5214), акселбендери генерала Михаила Стајића (1887–1978) (И 2142), Орден Карађорђеове звезде са мачевима IV реда пуковника Милисава Стојановића (И 435), Орден Белог орла са мачевима IV реда пуковника Драгутина Пурића (И 466) и бугарски Орден Светог Александра III реда генерала Чедомира Шкекића (И 5215).

У другој витрини налазе се предмети пуковника Драгослава Павловића (1901–1945). Испод урамљене слике и кратке биографије постављена је његова гардијска униформа – долама мајора Краљеве гарде М1924/1934. (И 5216), миланка (мундир) Краљеве гарде (И 5217), бели оковратник официрске кошуље (И 5219) и чакшире официра Краљеве гарде (И 5218), док су официрске чизме припадале пуковнику Петру Марковићу (И 2273).

На мундиру Драгослава Павловића налазе се његова одликовања: Орден Југословенске круне V реда (И 5220), Орден легије части V реда (И 5221), Орден туниског беја (И 5223) и чехословачки Орден белог лава (И 5222).

*

Изложено је укупно 15 тродимензионалних предмета. У питању су репрезентативне униформе са одликовањима. Поставка је илустрована са девет фотографија и једним копираним документом. Акцент је стављен на ослобађање Чачка 1918. и двојицу истакнутих официра између два светска рата. Репрезентативност предмета који се излажу условила је њихов избор, а не везаност за Чачак и околину. Суштински, они симболизују војну елиту Краљевине Југославије која је баштинила традиције ослободилачких ратова и са тим наслеђем дочекала и Други светски рат.

Устанак 1941.

После уводне легенде, у првој витрини са десне стране налазе се југословенска пушка „Маузер“ М 1924Б. (И 351), пушка „Партизанка“ М41. (И 2809), походна капа мајора Николе Косића (1907–2004) (И 5227) и заробљенички број Раденка Мијаиловића из Пријевора (И 5225). Затим следе предмети генерала Спасоја Тешића из заробљеништва у Немачкој током Другог светског рата: налепница за пакет (И 308) и дневници из заробљеништва (И 5226). Испод је табакера генерала Чедомира Шкекића (И 1581).

На дну витрине су предмети мајора Николе Косића: шапка (И 1050), питомачки џепни сат (И 1028), Златна медаља за ревносну службу (И 1027) и Медаља за војничке врлине (И 1026).

У другој витрини налазе се ручни сат „Лонгин“, поклон генерала Драгољуба Михаиловића (1893–1946) потпуковнику Младену Жујовићу 1943. године (И 1583), корице фото-албума генерала Михаиловића из 1944. године (И 268), затим две лимене петокраке звезде из 1941. године (И 78), платнена трака са натписом „Партизан“ из 1941. која је припадала Жарку Глишовићу из Парменца (И 5230) и пиштољ „Бровинг“ М 1910/22. Милорада Поњавића из Бруснице (И 1992).

Испод су марамца извезена у Бањичком логору (И 234) и корице за албум које је у том логору направила Будимка Петронијевић (И 230), лево од њих катанац и ланац са канапом којим је био везан и парче конопца којим је у Чачку обешен народни херој Ратко Митровић (1913–1941) (И 134)

На следећем пану су урамљене фотографије партизана Бошка Рацића како са заставом на бициклу улази у ослобођени Чачак 1941. године и партизанског команданта Миленка Никшића у униформи Војске Краљевине Југославије.

На завршном пану налази се шест урамљених фотографија: демонстрације у Чачку 27. марта 1941. године, поручник Јован Бојовић (1911–1941), командант Јеличког четничког одреда, улази у ослобођени Чачак 1941. године, Ратко Митровић на збору у ослобођеном Чачку 1941. године са делом цитираног говора, диверзија на мосту на Карачи 1941. године, Прва чета Трнавског батаљона на Лозничком брду 1941. године и поворка грађана Чачка 1941. године која је захтевала прекид грађанског рата са делом исписане паролу у легенди.

*

Изложено је укупно 20 тродимензионалних предмета, међу њима и музеалије за које знамо да су припадале одређеном броју људи (деветоро личности). Употребљено је осам урамљених фотографија и ниједан докуменат или плакат. Према избору личности и догађаја, предмета и фотографија наглашен је Пуч од 27. марта 1941, затим заробљенички живот официра и војника Војске Краљевине Југославије у Немачкој, две устаничке војске 1941. године, страдање партизана током окупације, а потом и истакнуте личности ЈВуО. Поставка је избегла идеологизацију и политизацију теме и избалансирано приказује четнике и партизана 1941. уз прескакање помињања злочина обе стране.

Национална историја у завичајном музеју

Важност улоге елита у национално-ослободилачкој борби и војним победама, чувању ратничких традиција и изградњи државности, главна је порука сталне поставке „Устанци и ратови 1804–1941.” на спрату Конака господара Јована Обреновића.

Хероји нације илуструју се репрезентативним предметима који су им припадали у складу са темом и њеном важношћу у времену када је стална поставка настала.

Пропаст Југославије и социјалистичког идеолошко-политичког система условио је враћање на националне „корене” и официрску класу, елиту друштва пре комунизма.

Зато је уместо ратних страхота приказана победничка војничка слава коју илуструју одликовања виших официра (половина изложених предмета), док су оружје и униформе углавном парадни, са истакнутом симболичком, а не употребном вредношћу.

Избор личности чији се предмети излажу вршен је на основу њихове важности за општу националну историју, што је важна и нескривена порука сталне поставке. Град Чачак, најближа околина и регион на тај начин су у другом плану, или су заобиђени, што супституише порука да стална поставка приказује сажету нововековну историју државе Србије, али у чачанској музеолошкој редакцији.

Извори и литература

Архива Народног музеја у Чачку

„Стратегија развоја културе града Чачка за период 2023–2027. године”. *Службени лист Града Чачка* 4 (2023), 131-160.

Maroević Ivo. *Uvod u muzeologiju*. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 1993.

Stransky Zbynek. „Temelji opšte muzeologije”. *Muzeologija* 8 (1970), 40-73.

Šola Tomislav. *Prema totalnom muzeju*. Beograd : Filozofski fakultet, Centar za muzeologiju i heritologiju ; Kruševac : Narodni muzej, 2011.

Бојовић Радивоје. *Чачански крај у прошлости : водич Народног музеја Чачак*. Чачак : Народни музеј, 2009.

Рајић Делфина. „Извештај о раду Народног музеја у 2006. години”. *Зборник радова Народног музеја XXXVI* (2006), 377-394.

Рајић Делфина. „Извештај о раду Народног музеја у 2021. години”. *Зборник радова Народног музеја LI/LII* (2021–2022), 377-397.

Тимотијевић Милош, Лишанчић Милан. „Концепт сталне поставке ‘Музеја кошарке’ у Чачку”. *Зборник радова Народног музеја LIII* (2023), 175-188.

Тимотијевић Милош. „Историјско одељење Народног музеја у Чачку: повест баштињења и структура сталне поставке (1953–2006)”. *Зборник радова Народног музеја XLVI* (2016), 85-96.

Тимотијевић Милош. „Шест деценија рада Народног музеја у Чачку (1952–2012)”. *Сјоменица Народног музеја у Чачку 1952–2012*, ур. Делфина Рајић. Чачак : Народни музеј, 2013, 15-111.

PERMANENT MUSEUM EXHIBITION „UPRISINGS AND WARS 1804–1941“ IN THE RESIDENCE OF JOVAN OBRENOVIĆ IN ČAČAK

The paper presents the content of the permanent exhibition of the National Museum in Čačak displayed in the Residence of Jovan Obrenović. The display from 1996 was supplemented in 2006 with a smaller number of items without changing the basic concept of the exhibition. It is the longest-lasting permanent exhibition in the National Museum in Čačak (almost three decades). In addition to the presentation of the synopsis, it focuses on the basic idea of the display, the discourse of the exhibition and its accent on certain historical periods and personalities. The importance of the role of the elites in the national liberation war and military victories, preservation of warrior traditions and establishing of the

state, is the main message of the permanent exhibition „Uprisings and Wars 1804-1941“ on the first floor of the Residence of Master Jovan Obrenović. The heroes of the nation are illustrated with representative objects that belonged to them, in accordance with the theme and its importance at the time when the permanent exhibition was created (after the breakup of Yugoslavia and the fall of communism in Europe). Instead of the horrors of war, it shows victories and military glory illustrated by the decorations of senior officers (half of the objects on display), while weapons and uniforms are mostly ceremonial, with outstanding symbolic value.

Miloš TIMOTIJEVIĆ, PhD

L'EXPOSITION PERMANENTE “LES INSURRECTIONS ET LES GUERRES 1804-1941” DANS LE KONAK DE JOVAN OBRENOVIC À CACAK

Cet étude présente le contenu de l'exposition permanente du Musée national dans le Konak de Jovan Obrenovic. L'exposition de 1996 fut complétée en 2006 par un nombre moindre d'objets, mais sans changement d'exposition de conception primordiale. Il est question d'une exposition permanente de plus longue durée dans le Musée national à Cacak (presque trois décennies). En dehors de l'exposition de synopsis, l'attention fut orientée vers l'idée d'exposition permanente, de discours sur l'exposition et sur l'accentuation de certaines périodes et personnalités historiques. L'importance du rôle de l'élite dans la bataille nationale et libératrice et les victoires militaires, la sauvegarde des traditions de

guerre et l'édification du gouvernement, est le message principal de l'exposition permanente “ Les insurrections et les guerres 1804-19041” sur l'étage du Konak du seigneur Jovan Obrenovic. Les héros de la nation s'illustrent par des objets représentatifs qui leur appartinrent, en harmonie avec le thème, et de son importance lorsque l'exposition permanente fut créée (après l'anéantissement de la Yougoslavie et la chute du communisme en Europe). Au lieu des terreurs de guerre, on montra le sacre de la victoire militaire, illustré par des officiers de haut rang (la moitié des objets exposés), tandis que les armements et les uniformes sont en général de parade, de valeur symbolique, mise en évidence.

Dr Milos TIMOTIJEVIC

Сл. 1. Просторија посвећена Првом српском устанку 1804–1813. (фото Марко Бојовић)

Сл. 2. Просторија посвећена Хаџи-Продановој буни 1814. (фото Марко Бојовић)

Сл. 3. Просторија посвећена Другом српском устанку 1815. (фото Марко Бојовић)

Сл. 4. Просторија посвећена српско-турским ратовима 1876–1878. (фото Марко Бојовић)

Сл. 5. Просторија посвећена балканским ратовима 1912-1913. (фото Марко Бојовић)

Сл. 6. Просторија посвећена Првом светском рату 1914-1918. (фото Марко Бојовић)

Сл. 7. Просторија посвећена Првом светском рату 1914–1918. (фото Марко Бојовић)

Сл. 8. Просторија посвећена међуратном периоду 1918–1941. (фото Марко Бојовић)

Сл. 9. Просторија посвећена 1941. години (фото Марко Бојовић)